

maatschappijwetenschappen (pilot)

Het correctievoorschrift bestaat uit:

- 1 Regels voor de beoordeling
- 2 Algemene regels
- 3 Vakspecifieke regels
- 4 Beoordelingsmodel
- 5 Aanleveren scores
- 6 Bronvermeldingen

1 Regels voor de beoordeling

Het werk van de kandidaten wordt beoordeeld met inachtneming van de artikelen 41 en 42 van het Eindexamenbesluit VO.

Voorts heeft het College voor Toetsen en Examens op grond van artikel 2 lid 2d van de Wet College voor toetsen en examens de Regeling beoordelingsnormen en bijbehorende scores centraal examen vastgesteld.

Voor de beoordeling zijn de volgende aspecten van de artikelen 36, 41, 41a en 42 van het Eindexamenbesluit VO van belang:

- 1 De directeur doet het gemaakte werk met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen en het proces-verbaal van het examen toekomen aan de examinerator. Deze kijkt het werk na en zendt het met zijn beoordeling aan de directeur. De examinerator past de beoordelingsnormen en de regels voor het toekennen van scorepunten toe die zijn gegeven door het College voor Toetsen en Examens.
- 2 De directeur doet de van de examinerator ontvangen stukken met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen, het proces-verbaal en de regels voor het bepalen van de score onverwijld aan de directeur van de school van de gecommitteerde toekomen. Deze stelt het ter hand aan de gecommitteerde.

- 3 De gecommiteerde beoordeelt het werk zo spoedig mogelijk en past de beoordelingsnormen en de regels voor het bepalen van de score toe die zijn gegeven door het College voor Toetsen en Examens.
De gecommiteerde voegt bij het gecorrigeerde werk een verklaring betreffende de verrichte correctie. Deze verklaring wordt mede ondertekend door het bevoegd gezag van de gecommiteerde.
- 4 De examinerator en de gecommiteerde stellen in onderling overleg het behaalde aantal scorepunten voor het centraal examen vast.
- 5 Indien de examinerator en de gecommiteerde daarbij niet tot overeenstemming komen, wordt het geschil voorgelegd aan het bevoegd gezag van de gecommiteerde. Dit bevoegd gezag kan hierover in overleg treden met het bevoegd gezag van de examinerator. Indien het geschil niet kan worden beslecht, wordt hiervan melding gemaakt aan de inspectie. De inspectie kan een derde onafhankelijke corrector aanwijzen. De beoordeling van deze derde corrector komt in de plaats van de eerdere beoordelingen.

2 Algemene regels

Voor de beoordeling van het examenwerk zijn de volgende bepalingen uit de regeling van het College voor Toetsen en Examens van toepassing:

- 1 De examinerator vermeldt op een lijst de namen en/of nummers van de kandidaten, het aan iedere kandidaat voor iedere vraag toegekende aantal scorepunten en het totaal aantal scorepunten van iedere kandidaat.
- 2 Voor het antwoord op een vraag worden door de examinerator en door de gecommiteerde scorepunten toegekend, in overeenstemming met correctievoorschrift. Scorepunten zijn de getallen 0, 1, 2, ..., n, waarbij n het maximaal te behalen aantal scorepunten voor een vraag is. Andere scorepunten die geen gehele getallen zijn, of een score minder dan 0 zijn niet geoorloofd.
- 3 Scorepunten worden toegekend met inachtneming van de volgende regels:
  - 3.1 indien een vraag volledig juist is beantwoord, wordt het maximaal te behalen aantal scorepunten toegekend;
  - 3.2 indien een vraag gedeeltelijk juist is beantwoord, wordt een deel van de te behalen scorepunten toegekend in overeenstemming met het beoordelingsmodel;
  - 3.3 indien een antwoord op een open vraag niet in het beoordelingsmodel voorkomt en dit antwoord op grond van aantoonbare, vakinhoudelijke argumenten als juist of gedeeltelijk juist aangemerkt kan worden, moeten scorepunten worden toegekend naar analogie of in de geest van het beoordelingsmodel;
  - 3.4 indien slechts één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, wordt uitsluitend het eerstgegeven antwoord beoordeeld;
  - 3.5 indien meer dan één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, worden uitsluitend de eerstgegeven antwoorden beoordeeld, tot maximaal het gevraagde aantal;
  - 3.6 indien in een antwoord een gevraagde verklaring of uitleg of afleiding of berekening ontbreekt dan wel foutief is, worden 0 scorepunten toegekend tenzij in het beoordelingsmodel anders is aangegeven;

- 3.7 indien in het beoordelingsmodel verschillende mogelijkheden zijn opgenomen, gescheiden door het teken /, gelden deze mogelijkheden als verschillende formuleringen van hetzelfde antwoord of onderdeel van dat antwoord;
- 3.8 indien in het beoordelingsmodel een gedeelte van het antwoord tussen haakjes staat, behoeft dit gedeelte niet in het antwoord van de kandidaat voor te komen;
- 3.9 indien een kandidaat op grond van een algemeen geldende woordbetekenis, zoals bijvoorbeeld vermeld in een woordenboek, een antwoord geeft dat vakinhoudelijk onjuist is, worden aan dat antwoord geen scorepunten toegekend, of tenminste niet de scorepunten die met de vakinhoudelijke onjuistheid gemoeid zijn.
- 4 Het juiste antwoord op een meerkeuzevraag is de hoofdletter die behoort bij de juiste keuzemogelijkheid. Voor een juist antwoord op een meerkeuzevraag wordt het in het beoordelingsmodel vermelde aantal scorepunten toegekend. Voor elk ander antwoord worden geen scorepunten toegekend. Indien meer dan één antwoord gegeven is, worden eveneens geen scorepunten toegekend.
- 5 Een fout mag in de uitwerking van een vraag maar één keer worden aangerekend, tenzij daardoor de vraag aanzienlijk vereenvoudigd wordt en/of tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 6 Een zelfde fout in de beantwoording van verschillende vragen moet steeds opnieuw worden aangerekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 7 Indien de examinerator of de gecommiteerde meent dat in een examen of in het beoordelingsmodel bij dat examen een fout of onvolkomenheid zit, beoordeelt hij het werk van de kandidaten alsof examen en beoordelingsmodel juist zijn. Hij kan de fout of onvolkomenheid mededelen aan het College voor Toetsen en Examens. Het is niet toegestaan zelfstandig af te wijken van het beoordelingsmodel. Met een eventuele fout wordt bij de definitieve normering van het examen rekening gehouden.
- 8 Scorepunten worden toegekend op grond van het door de kandidaat gegeven antwoord op iedere vraag. Er worden geen scorepunten vooraf gegeven.
- 9 Het cijfer voor het centraal examen wordt als volgt verkregen.
Eerste en tweede corrector stellen de score voor iedere kandidaat vast. Deze score wordt meegedeeld aan de directeur.
De directeur stelt het cijfer voor het centraal examen vast op basis van de regels voor omzetting van score naar cijfer.

NB1 *T.a.v. de status van het correctievoorschrift:*

Het College voor Toetsen en Examens heeft de correctievoorschriften bij regeling vastgesteld. Het correctievoorschrift is een zogeheten algemeen verbindend voorschrift en valt onder wet- en regelgeving die van overheidswege wordt verstrekt. De corrector mag dus niet afwijken van het correctievoorschrift.

NB2 *T.a.v. het verkeer tussen examinerator en gecommiteerde (eerste en tweede corrector):*

Het aangeven van de onvolkomenheden op het werk en/of het noteren van de behaalde scores bij de vraag is toegestaan, maar niet verplicht. Evenmin is er een standaardformulier voorgeschreven voor de vermelding van de scores van de kandidaten. Het vermelden van het schoolexamencijfer is toegestaan, maar niet verplicht. Binnen de ruimte die de regelgeving biedt, kunnen scholen afzonderlijk of in gezamenlijk overleg keuzes maken.

NB3 *T.a.v. aanvullingen op het correctievoorschrift:*

Er zijn twee redenen voor een aanvulling op het correctievoorschrift: verduidelijking en een fout.

Verduidelijking

Het correctievoorschrift is vóór de afname opgesteld. Na de afname blijkt pas welke antwoorden kandidaten geven. Vragen en reacties die via het Examenloket bij de Toets- en Examenlijn binnenkomen, kunnen duidelijk maken dat het correctievoorschrift niet voldoende recht doet aan door kandidaten gegeven antwoorden. Een aanvulling op het correctievoorschrift kan dan alsnog duidelijkheid bieden.

Een fout

Als het College voor Toetsen en Examens vaststelt dat een centraal examen een fout bevat, kan het besluiten tot een aanvulling op het correctievoorschrift.

Een aanvulling op het correctievoorschrift wordt door middel van een mailing vanuit Examenblad.nl bekendgemaakt. Een aanvulling op het correctievoorschrift wordt zo spoedig mogelijk verstuurd aan de examensecretarissen.

Soms komt een onvolkomenheid pas geruime tijd na de afname aan het licht. In die gevallen vermeldt de aanvulling:

- Als het werk al naar de tweede corrector is gezonden, past de tweede corrector deze aanvulling op het correctievoorschrift toe.
en/of
- Als de aanvulling niet is verwerkt in de naar Cito gezonden Wolf-scores, voert Cito dezelfde wijziging door die de correctoren op de verzamelstaat doorvoeren.

Dit laatste gebeurt alleen als de aanvulling luidt dat voor een vraag alle scorepunten moeten worden toegekend.

Als een onvolkomenheid op een dusdanig laat tijdstip geconstateerd wordt dat een aanvulling op het correctievoorschrift ook voor de tweede corrector te laat komt, houdt het College voor Toetsen en Examens bij de vaststelling van de N-term rekening met de onvolkomenheid.

3 Vakspecifieke regels

Voor dit examen is de volgende vakspecifieke regel vastgesteld:

Als in een vraag staat dat de kandidaat een hoofd- of kernconcept moet gebruiken, dan dient de kandidaat in het antwoord die elementen uit de omschrijving van het hoofd- of kernconcept te gebruiken die nodig zijn om de vraag juist te kunnen beantwoorden.

4 Beoordelingsmodel

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Opgave 1 Lobby

1 maximumscore 3

een juist antwoord bevat:

- het noemen van de mediaframing hypothese 1
- een stereotype op grond van r. 28-45 van tekst 1 1
- een verband tussen dit stereotiepe beeld en de mediaframing hypothese 1

voorbeeld van een juist antwoord:

- In deze verklaring is de mediaframing hypothese te herkennen, 1
- want volgens de lobbyist komt het stereotiepe beeld dat lobbyisten louche mensen zijn door de media 1
- omdat zij meestal in negatieve zin over lobbyen berichten. Deze negatieve invalshoek is het frame. Hierdoor wordt het beeld dat mensen hebben van lobbyisten beïnvloed 1

2 maximumscore 2

een juist antwoord bevat:

een verklaring voor het feit dat de lobbyisten in tekst 1 zelf een positiever beeld hebben van het werk van lobbyisten dan de doorsneeburger volgens hen heeft, met:

- gebruik van een omschrijving van het begrip referentiekader 1
- een voorbeeld uit tekst 1 1

voorbeeld van een juist antwoord:

- Het referentiekader van mensen bestaat onder andere uit hun ervaringen en kennis. Het referentiekader van lobbyisten omvat kennis van/ervaring met wat het werk van lobbyen inhoudt. Dat kan een ander, positiever beeld opleveren van de werkzaamheden van lobbyisten 1
- De doorsneeburger heeft die ervaring/kennis volgens lobbyist Van den Oord niet. Hij begrijpt niet precies wat lobbyisten doen (r. 43-44) 1

3 maximumscore 1

Formele macht, want dat politici de besluiten (over wetten en beleid) nemen is formeel afgesproken en vastgelegd.

Opmerking

Alleen een scorepunt toekennen als keuze en uitleg juist zijn.

Vraag	Antwoord	Scores
4	maximumscore 2	
	een juist antwoord bevat:	
	<ul style="list-style-type: none"> • een omschrijving van het kernconcept macht met gebruik van de woorden ‘doelstellingen’ en ‘handelingsmogelijkheden’ 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • een uitleg dat lobbyisten ook macht hebben, met gebruik van de omschrijving van het kernconcept macht en de machtsbron kennis uit tekst 1 	1
	voorbeeld van een juist antwoord:	
	<ul style="list-style-type: none"> • Het kernconcept macht houdt in: het vermogen om hulpbronnen in te zetten om bepaalde doelstellingen te bereiken en de handelingsmogelijkheden van anderen te beperken of vergroten 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • In tekst 1 staat dat lobbyist Offermans vindt dat lobbyisten vaak meer inhoudelijke kennis hebben (r. 58). Deze machtsbron kunnen lobbyisten inzetten om hun doelstelling, het beïnvloeden van de politieke besluitvorming ten gunste van hun cliënten, te bereiken en met hun kennis kunnen zij de keuzes (handelingsmogelijkheden) van politici beïnvloeden. Daarom hebben zij macht 	1
5	maximumscore 5	
	een juist antwoord bevat:	
	een uitleg dat er volgens de lobbyisten in tekst 1 bij de beïnvloeding van politici door lobbyisten sprake is van binding, met:	
	<ul style="list-style-type: none"> • gebruik van het hoofdconcept binding 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • gebruik van de typen bindingen: cognitieve binding en politieke binding (per type binding 1 scorepunt) 	2
	<ul style="list-style-type: none"> • bij elk type binding een ander voorbeeld uit tekst 1 (per voorbeeld 1 scorepunt) 	2
	voorbeeld van een juist antwoord:	
	<ul style="list-style-type: none"> • Bij de beïnvloeding van politici door lobbyisten is sprake van binding omdat de invloed van lobbyisten iets zegt over de relatie en onderlinge afhankelijkheden tussen lobbyisten (en hun opdrachtgevers) en de politici 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • Uit tekst 1 blijkt dat politici afhankelijk kunnen zijn van lobbyisten voor hun inhoudelijke kennis. Er is dus sprake van een cognitieve binding 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • Volgens de lobbyisten kunnen politici zich onmogelijk in alles verdiepen / moeten politici veel tijd en energie stoppen in het omgaan met de media. Daardoor zijn politici soms afhankelijk van de kennis van lobbyisten 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • Uit tekst 1 blijkt dat lobbyisten (voor het resultaat van hun werk) afhankelijk zijn van de (formele) politieke macht van politici. Er is dus sprake van een politieke binding 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • Volgens Offermans kunnen lobbyisten invloed uitoefenen maar worden de uiteindelijke stappen gezet door de politici. Lobbyisten zijn dus van politici afhankelijk in de uiteindelijke besluitvorming 	1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

6 maximumscore 4

een juist antwoord bevat:

- de machtselitetheorie met omschrijving 1
- een voorbeeld uit tekst 2 bij de machtselitetheorie 1
- de theorie van het pluralisme met omschrijving 1
- een voorbeeld uit tekst 2 bij de theorie van het pluralisme 1

voorbeeld van een juist antwoord:

- Volgens de machtselitetheorie is veel macht en invloed geconcentreerd in grote organisaties waartegen de macht van regering en parlement nauwelijks is opgewassen 1
- Volgens tekst 2 was de reactie van sommige Kamerleden op de mailwisseling die via NRC Handelsblad naar buiten kwam: "Zie je wel, de machtige bankenlobby schrijft de minister letterlijk de wet voor" (r. 34-37). Dit is een voorbeeld uit tekst 2 dat past bij de machtselitetheorie. De (samenwerkende) banken zijn te beschouwen als een grote organisatie 1
- Volgens de theorie van het pluralisme bestaat de moderne samenleving uit een veelheid van maatschappelijke groepen die allemaal verschillende belangen vertegenwoordigen. Er is een zekere spreiding van macht en open toegang tot de politieke besluitvorming 1
- Volgens tekst 2 heeft bijna elke organisatie tegenwoordig iemand die de 'public affairs' op zich neemt, van de vleesindustrie tot de Fietzersbond, zelfs goede doelen kunnen niet meer zonder 'advocacy officer' (r. 14-21). Dit zijn allemaal verschillende maatschappelijke groepen met verschillende belangen die op deze wijze toegang hebben tot of invloed proberen uit te oefenen op de politieke besluitvorming 1

7 maximumscore 1

In die wet worden formele regels vastgelegd die het gedrag van lobbyisten en hun relaties met politici rond politieke machtsuitoefening en politieke besluitvorming reguleren. Er is sprake van institutionalisering.

Vraag	Antwoord	Scores
8	<p>maximumscore 2</p> <p>een juist antwoord bevat: een uitleg dat de voorstellen uit de initiatiefnota de sociale ongelijkheid kunnen verminderen, met gebruik van:</p> <ul style="list-style-type: none"> • een voorbeeld uit tekst 3 1 • het kernconcept sociale ongelijkheid 1 <p>voorbeeld van een juist antwoord:</p> <ul style="list-style-type: none"> • In de initiatiefnota staan voorstellen die als doel hebben dat gewone mensen meer kunnen meepraten en meer invloed hebben op nieuwe wetten (r. 2-5, r. 29-32) 1 • Daarom zullen de verschillen tussen de gewone mensen en (de leiding van) grote bedrijven en organisaties minder dan ervoor leiden tot een ongelijke verdeling van invloed en inspraak. Invloed en inspraak zijn schaarse en hooggewaardeerde zaken 1 	
9	<p>maximumscore 2</p> <p>een juist antwoord bevat: een redenering met daarin:</p> <ul style="list-style-type: none"> • een omschrijving van de instrumentele visie op politieke participatie 1 • informatie uit tekst 3 waaruit blijkt dat de voorstellen uit de initiatiefnota aansluiten bij de instrumentele visie op politieke participatie 1 <p>voorbeeld van een juist antwoord:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Volgens de instrumentele visie is politieke participatie een middel om tot besluiten te komen. Mensen weten zelf het best wat hun belangen zijn en door deel te nemen aan het politieke besluitvormingsproces geven ze de gekozen politici een aanwijzing voor de inrichting van het beleid 1 • De voorstellen uit de initiatiefnota maken het makkelijker voor gewone mensen om invloed uit te oefenen op nieuwe wetten (r. 2-5) en gaan uit van het belang dat er naar gewone burgers geluisterd moet worden (r. 19-21). Hieruit blijkt dat de politieke participatie van mensen belangrijk wordt gevonden om tot besluiten te komen 1 	
10	<p>maximumscore 1</p> <p>Actief meepraten via internet is onder andere afhankelijk van de politieke cultuur van de groep waartoe iemand behoort en dus van de kennis, opvattingen en houdingen die iemand tijdens zijn opvoeding en uit zijn omgeving meekrijgt over de politiek en overheid.</p>	
11	<p>maximumscore 1</p> <p>De keuze om internetconsultaties in te voeren kan een ideologische keuze zijn omdat deze keuze gebaseerd kan zijn op een denkbeeld over de meest wenselijke verhoudingen tussen burgers (gewone mensen) en politici/politiek.</p>	

Opgave 2 I love Asian

12 maximumscore 4

een juist antwoord bevat:

a

een uitleg dat Aziatische populaire media deel uitmaken van de Aziatische populaire cultuur, met gebruik van:

- een voorbeeld uit tekst 4 1
- het kernconcept cultuur 1

b

een uitleg hoe deze populaire cultuur van invloed kan zijn op de identiteit van Aziatisch-Nederlandse jongeren, met gebruik van:

- het kernconcept socialisatie met een socialisator 1
- het kernconcept identiteit 1

voorbeeld van een juist antwoord:

a

- In tekst 4 staat dat Koreaanse en Japanse series bepaalde waarden en normen verbeelden, zoals het belang van familiebanden en waardering voor hard werken 1
- Waarden en normen zijn een onderdeel van cultuur. Koreaanse en Japanse films en series zijn uitdrukkingsvormen van de Aziatische cultuur 1

b

- Deze Aziatische populaire cultuur kan van invloed zijn op de identiteit van Aziatisch-Nederlandse jongeren, omdat Aziatisch-Nederlandse jongeren die naar de Aziatische films en series kijken, de waarden en normen die in deze films en series verbeeld worden, overgedragen krijgen. Zij maken zich deze waarden en normen eigen. Media (films en series) zijn socialisatoren 1
- Deze waarden en normen, die verbeeld worden in Koreaanse en Japanse films en series, vormen mede hun identiteit: het beeld dat deze jongeren van zichzelf hebben en dat zij als kenmerkend en blijvend beschouwen 1

13 maximumscore 3

- indicator 1: Antilliaanse Nederlanders - sociaal kapitaal 1
- indicator 2: Antilliaanse Nederlanders - cultureel kapitaal 1
- indicator 3: Chinese Nederlanders - economisch kapitaal 1

Opmerking

Alleen een scorepunt toekennen als de groep én het soort kapitaal allebei juist zijn.

Vraag	Antwoord	Scores
14	maximumscore 4	
	een juist antwoord bevat:	
	• een hypothese waarin een verschil in kijkgedrag tussen	
	‘Cosmopolitans’ en de twee andere identiteiten wordt geformuleerd	1
	• het noemen van de identiteit van de respondenten als onafhankelijke	
	variabele	1
	• een indicator van de afhankelijke variabele in de hypothese	1
	• een juiste uitleg of de hypothese bevestigd of verworpen wordt met	
	gebruik van gegevens uit tabel 2	1
	voorbeeld van een juist antwoord:	
	• Cosmopolitans kijken van alle drie de groepen respondenten het	
	meeste naar Nederlandse populaire media	1
	• De onafhankelijke variabele is de identiteit van de respondenten	1
	• Een indicator van de afhankelijke variabele is het aantal uren per week	
	dat iemand naar de Nederlandse populaire media kijkt	1
	• Deze hypothese wordt bevestigd, want Cosmopolitans kijken meer	
	naar Nederlandse populaire media dan Hostlanders en Asians (2,29	
	versus 2,20 en 1,85)	1
	of	
	• Cosmopolitans kijken van alle drie de groepen respondenten het	
	minste naar populaire media uit het Aziatisch land van herkomst	1
	• De onafhankelijke variabele is de identiteit van de respondenten	1
	• Een indicator van de afhankelijke variabele is het aantal uren per week	
	dat iemand naar populaire media uit het Aziatisch land van herkomst	
	kijkt	1
	• Deze hypothese wordt verworpen, want Hostlanders kijken minder naar	
	media uit het Aziatisch land van herkomst dan Cosmopolitans (2,17	
	versus 2,46)	1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

15 maximumscore 4

een juist antwoord bevat:

een redenering dat grotere zichtbaarheid van Aziatische Nederlanders in de Nederlandse populaire media van belang is voor de representatie en de sociale cohesie in de samenleving, met gebruik van:

- het kernconcept representatie 1
- een voorbeeld uit tekst 4 bij het kernconcept representatie 1
- het kernconcept sociale cohesie 1
- een voorbeeld uit tekst 4 bij het kernconcept sociale cohesie 1

voorbeeld van een juist antwoord:

- Volgens Kartosen herkennen jonge Aziatische Nederlanders zich niet in de witte identiteit die de populaire Nederlandse media laten zien (r. 34-41) 1
- Deze jongeren voelen zich niet vertegenwoordigd in deze media, zij voelen zich niet gerepresenteerd. Als meer Aziatische Nederlanders een rol spelen in Nederlandse populaire media, dan worden Aziatische Nederlanders beter vertegenwoordigd in deze media 1
- Kartosen geeft aan dat de ondervertegenwoordiging van mensen met een Aziatisch uiterlijk het gevoel belemmert lid te zijn van de Nederlandse gemeenschap. Terwijl populaire cultuur (waaronder dus populaire media) volgens hem juist verbinding hoort te scheppen (r. 37-41). 1
- Dit kan de sociale cohesie tussen groepen vergroten, want als de media verbinding van Aziatische Nederlanders met andere groepen in de Nederlandse samenleving scheppen, dan zal dit het gevoel van Aziatische Nederlanders lid te zijn van de Nederlandse samenleving kunnen vergroten. Daarom is het belangrijk dat Aziatische Nederlanders zichtbaarder zijn in de Nederlandse media 1

Opgave 3 Robotisering

16 maximumscore 3

een juist antwoord bevat:

een uitleg dat je het inzetten van robots in de zorg kunt opvatten als een veranderingsvraagstuk, met:

- gebruik van het hoofdconcept verandering 1
- gebruik van een kernconcept bij het hoofdconcept verandering 1
- een voorbeeld uit tekst 5 bij dit kernconcept 1

voorbeeld van een juist antwoord:

- Het inzetten van robots in de zorg is op te vatten als een veranderingsvraagstuk omdat het inzetten van robots in de zorg een ontwikkeling in de samenleving laat zien waarin we in toenemende mate te maken krijgen met nieuwe technologische mogelijkheden, waaronder de inzet van robots in de ouderenzorg 1
- De zorgrobot is een voorbeeld van het doelgericht inzetten van een middel en van een toepassing van wetenschap om de ouderenzorg effectiever te maken. Er is sprake van rationalisering 1
- In tekst 5 staat dat een robot onuitputtelijk kan herhalen en voortdurend geheugenoefeningetjes kan doen met mensen die aan het dementeren zijn. Dit draagt bij aan de effectiviteit in de ouderenzorg (r. 60-69) 1

17 maximumscore 2

een juist antwoord bevat:

- de component beperkte sociale participatie 1
- een voorbeeld uit tekst 5 1

voorbeeld van een juist antwoord:

- Mevrouw Remkes geeft aan dat ze zich eenzaam voelt en nooit bezoek krijgt (r. 33-40). Er is dus sprake van een sociaal isolement 1
- Sociaal isolement is een voorbeeld van beperkte sociale participatie 1

Vraag	Antwoord	Scores
18	maximumscore 2	
	een juist antwoord bevat:	
	<ul style="list-style-type: none"> • de naam van de fase: beleidsvoorbereiding 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • uitleg dat het verzamelen en analyseren van informatie behoort tot deze fase 	1
	voorbeeld van een juist antwoord:	
	<ul style="list-style-type: none"> • Het onderzoek is bedoeld om informatie over de relatie tussen technologie en werkgelegenheid te verzamelen en te analyseren. Het verzamelen en analyseren van informatie behoort tot de beleidsvoorbereiding: uit het verzoek om onderzoek kan afgeleid worden dat de Tweede Kamer behoefte heeft aan deze informatie met het oog op de besluitvorming over het te voeren beleid op dit thema 	2
19	maximumscore 2	
	een juist antwoord bevat:	
	een redenering dat verlies van banen door robotisering beschouwd kan worden als een verhoudingsvraagstuk, met:	
	<ul style="list-style-type: none"> • gebruik van een kernconcept bij het hoofdconcept verhouding 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • gebruik van het hoofdconcept verhouding 	1
	voorbeeld van een juist antwoord:	
	<ul style="list-style-type: none"> • Robotisering kan leiden tot verlies van banen (in het algemeen en in sommige sectoren specifiek). Het wel of niet hebben van een baan heeft gevolgen voor iemands sociale positie en leidt tot een ongelijke(re) verdeling van schaarse en hooggewaardeerde goederen zoals bezit en inkomen. Er is dan sprake van sociale ongelijkheid 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • Daardoor veranderen de verhoudingen tussen mensen en wordt het onderscheid tussen mensen groter (bijvoorbeeld tussen lager en hoger opgeleiden). Hieruit blijkt dat robotisering beschouwd kan worden als een verhoudingsvraagstuk 	1
20	maximumscore 2	
	een juist antwoord bevat:	
	<ul style="list-style-type: none"> • een maatregel die past bij de opvatting van de sociaaldemocratische stroming over de rol van de overheid 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • een koppeling van de maatregel aan een uitgangspunt van de sociaaldemocratische stroming 	1
	voorbeeld van een juist antwoord:	
	<ul style="list-style-type: none"> • Een maatregel die past bij de sociaaldemocratische opvatting over de rol van de overheid: subsidies voor scholing 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • Deze maatregel past bij het sociaaldemocratische uitgangspunt het bevorderen van de gelijkheid / het verminderen van de ongelijkheid 	1

Vraag	Antwoord	Scores
21	<p>maximumscore 2</p> <p>een juist antwoord bevat:</p> <ul style="list-style-type: none"> • een actor, passend bij de liberale ideologie • een liberale waarde die hierbij past <p>voorbeeld van een juist antwoord:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Een actor is de individuele burger(s) • Dit past bij de waarde eigen verantwoordelijkheid 	<p>1</p> <p>1</p> <p>1</p> <p>1</p>
22	<p>maximumscore 2</p> <p>een juist antwoord bevat:</p> <p>een uitleg welk kenmerk van de Nederlandse politieke cultuur herkenbaar is in de uitspraak van Asscher over de rol van de sociale partners, met:</p> <ul style="list-style-type: none"> • gebruik van het kernconcept cultuur • gebruik van een kernconcept bij het hoofdconcept verhouding <p>voorbeeld van een juist antwoord:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Een kenmerk van de Nederlandse politieke cultuur is samenwerking en overleg (harmoniemodel). Samenwerking en overleg zijn een waarde respectievelijk norm die behoren tot de politieke cultuur in Nederland • Volgens Asscher hebben ‘ook de sociale partners, die via cao-onderhandelingen invloed hebben op de inkomensverdeling, verantwoordelijkheid’. Cao-onderhandelingen zijn een voorbeeld van hoe de sociale partners hun handelen op elkaar afstemmen en via overleg een gemeenschappelijk doel nastreven zoals het sluiten van een cao. Hierin worden bijvoorbeeld afspraken vastgelegd over scholing in het kader van (de gevolgen van) robotisering. Er is sprake van samenwerking 	<p>1</p> <p>1</p> <p>1</p>

5 Aanleveren scores

Verwerk de scores van alle kandidaten per examiner in de applicatie Wolf. Accordeer deze gegevens voor Cito uiterlijk op 1 juni. Meteen aansluitend op deze datum start Cito met de analyse van de examens.

Ook na 1 juni kunt u nog tot en met 12 juni gegevens voor Cito accorderen. Deze gegevens worden niet meer meegenomen in hierboven genoemde analyses, maar worden wel meegenomen bij het genereren van de groepsrapportage.

Na accordering voor Cito kunt u in de webbased versie van Wolf de gegevens nog wijzigen om ze vervolgens vrij te geven voor het overleg met de externe corrector. Deze optie is relevant als u Wolf ook gebruikt voor uitwisseling van de gegevens met de externe corrector.

tweede tijdvak

Ook in het tweede tijdvak wordt de normering mede gebaseerd op door kandidaten behaalde scores. Wissel te zijner tijd ook voor al uw tweede-tijdvak-kandidaten de scores uit met Cito via Wolf. Dit geldt **niet** voor de aangewezen vakken.

6 Bronvermeldingen

---

tekst 1	naar: publicmatters.nl, 20 augustus 2012
tekst 2	naar: www.volkskrant.nl, 12 december 2015
tekst 3	naar: nos.nl, 22 december 2015
tekst 4	UvA nieuws, 23 juni 2016
tabel 1	naar: Sociaal en Cultureel Planbureau, Chinese Nederlanders, 2011
tabel 2	naar (vertaald): Articulating Asianness: Reza Kartosen & Ed Tan (2013) Young Asian Dutch and non-homeland Asian popular media, in: The International Communication Gazette, 1-19
tekst 5	naar: www.nrc.nl, 6 juli 2015
tekst 6	naar: fd.nl, 17 juni 2015